

Imperyalismo, monopolyo nga pagpepresyo ngan konsabuhay han rehimen Marcos ngan mga kompanya han lana para ha superganansya

Susrunod nga welga ha transportasyon an ginhimo han mga drayber ngan opereytor, kaupod an mga grupo han pasahero, trabahador, kabras, ngan estudyante ha Metro Manila ngan iba pa nga prinsipal nga syudad ha nasud hadton Marso. Protesta ini kontra ha waray wantas nga paghitaas han presyo han lana nga dugang nga nagpabagsak ha ira panginabuhi ngan nagludlod ha ira ha mas grabe nga kakurian.

Atubangan hini, waray pulos an rehimen ni Ferdinand Marcos Jr ha pagdepensa ha ira mga panginabuhi. Lugod, gin-una hini an pagseguro nga dirudiretso an paghakin han mga lokal nga kompanya han lana han supertubo, ngan an paghakin han iya gubyrno han bilyun-bilyon kapiso nga buhis.

1. Ano an *oil price shock*?

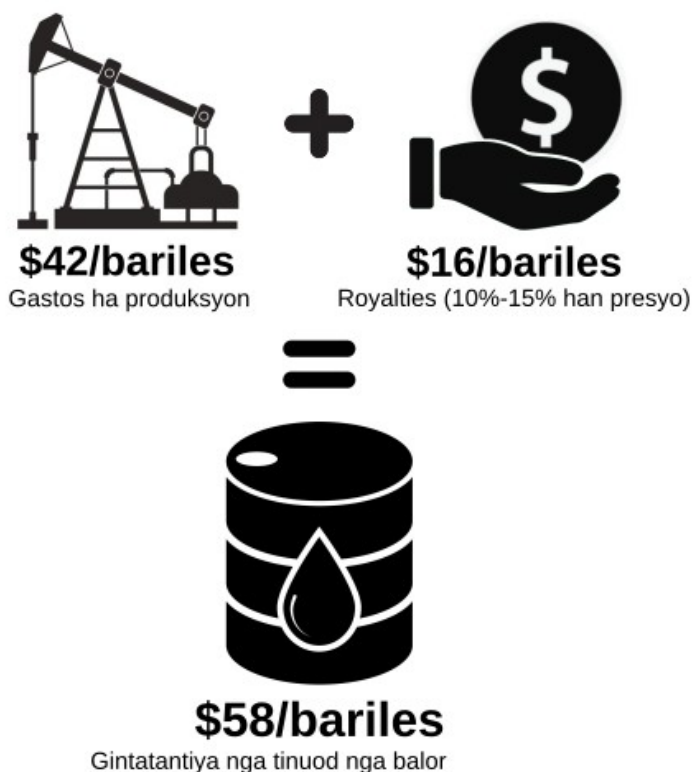
An “oil price shock” han 2026 amo an tigda ngan dirudiretso nga paghitaas han presyo han lana ha pankalibutan nga merkado tikang Pebrero 28, syahan nga adlaw han gerra nga agresyon han US kontra ha Iran. Diri pa ini tungod ha kakulangan han suplay kundi tungod ha ispekulasyon han monopolyo nga mga kompanya ha pinansya nga nagduso ha presyo han lana tikang ₱69/bariles ngadto ha ₱105/bariles ha syahan nga mga adlaw han gerra nga agresyon, ngan tubtub ₱130/bariles ha masunod nga mga semana.

Hin-o an nagpupulos ha *oil price shock*?

Dako an ganansya tikang hini nga ispekulasyon han gin-ngaranan nga Supermajors, o an lima nga monopolyo nga kompaniya han lana, nga nagkokontrol ha suplay han lana ha bug-os nga kalibutan. Amo ini an: ExxonMobil (US), Chevron (US), BP o British Petroleum (UK), Shell (UK/The Netherlands) ngan Total (France). Pinakadako nga mamuruhunan hini nga mga kompaniya an nangunguna nga mga kompaniya ha pinansya nga Amerikano, an gin-ngaranan nga “Big Three.” Direkta ngan diri direkta nga dabi an “Big Three” ha ispekulasyon han presyo pinaagi han pagtag-iya hini ha trilyun-trilyon nga puhunan nga dolyar ha dirudilain nga kompaniya ha pinansya (sugad han Glencore) nga nag-uuyag ha mga merkado han sapi ngan “futures.”

Nahitatalaan han Supermajors an presyo ngan suplay han lana tungod kay kontrolado hini an transportasyon ngaduha ha kadagatan ngan tuna, pag-iistak, pagrerepina, tubtub ha distribusyon ha mga gasolinahan.

Kasosyo an Supermajors han mga gubyrno ha Middle East, nga nangunguna ha OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries)+ o ha 22 nga nasud nga nagpoprodyus han 40% han lana ngan nakatin ha 70% han reserba hini ha bug-os nga kalibutan. Napapahitaas-himubo han OPEC an presyo han krudo nga lana pinaagi han dudrungan nga pag-iban o pagdugang han ira produksyon.

Kay ano nga gin-atake han US ngan Israel an Iran?

Gin-atake han US ngan Zionista nga estado han Israel an Iran para agawon an rekurso han lana hini ngan kontrolon an Strait of Hormuz, an haligot nga kadagatan giutan han Iran ngan Oman, tipagawas han Indian Ocean. Kaparte an pag-atake han mas hiluagan nga katuyuanan han imperyalista nga US nga ig-imponer an hegemoniya hini ha bug-os nga Middle East. An Iran an ikatulo nga mayda pinakadako nga reserba han lana, kasunod ha Venezuela (#1) ngan Saudi Arabia (#2). Ha Iran ngan Venezuela prinsipal nga napalit han lana an China, an nangunguna nga imperyalista nga karibal han US.

Kontrolado han Iran an Strait of Hormuz diin naagi an 20% han pankalibutan nga negosyuhay han lana ngan *liquefied natural gas* (LNG) ngan

35% han abono. Ha pagserra hini, duro nga naghitaas an presyo han krudo ha bug-os nga kalibutan, tikang \$65 tubtub \$102–\$109 kada bariles. Ginpapahimuwa han Iran an pagrarason han US nga naghihimo ini han armas nukleyar amo nga gin-atake hini an nasud. Ha kamatuoran, aada ha butnga han negosasyon an duha nga nasud kasumpay han mga pan-nukleyar nga pasilidad han Iran para ha sibilyan nga paggamit han patraydor ini nga gin-atake han US hadton Pebrero 28. (Mahinunumduman nga nakada liwat ha butnga han negosasyon an US ngan Iran hadton Hunyo 2025 han gin-atake han US ngan Israel an Iran.) Komo depensa ha kalugaringon, ginbomba han Iran an mga base militar han US ha mga kasapit nga nasud hini ha Middle East, an mga pasilidad han Zionista nga Israel ngan mga barko nga alyado hini nga naagi ha Strait of Hormuz.

Tiunan-o nakakaapekto an gerra ha Middle East ha presyo han lana ha Pilipinas?

Hul-os nga nasarig an Pilipinas ha imported nga lana tikang ha pankalibutan nga merkado para ha mga panginahanglan hini ha transportasyon, produksyon ngan paghimo han enerhiya. Dako nga parte han gin-iimponer (60%–65%) aada ha porma han repinado nga lana nga ginpapalit prinsipal ha China, kasunod ha South Korea ngan Singapore. Samtang, 35%–40% ha nasyunal nga konsumo an gin-iimport nga krudo nga lana, prinsipal ha Saudi Arabia, han nag-uusahan nga planta nga nagrerepina hini ha nasud.

Petsa	Gasolina (per litro)	Diesel (per litro)	Kerosene (per litro)
Marso 17	₱12.90-₱16.60	₱20.40-₱23.90	₱6.90-₱8.90
Marso 24	₱8-12	₱15-₱18	₱12-₱22

*Talahanayan: Susrunod nga Paghitaas han Presyo han Lana (Marso 2026)
Sigon ha mga report han Piston ngan No to Oil Price Hike Coalition*

	JANUARY 5	MARCH 24-30
Gasoline RON97/100	₱52.25-₱74.02	₱87.69-₱112.40
Gasoline RON95	₱50.9-₱72.49	₱83.10-₱109.78
Gasoline RON91	₱50-₱70.15	₱82.6-₱102.5
Diesel	₱47.77-₱67.9	₱107-₱134.30
Diesel Plus	₱53.3-₱71.9	₱114.99-₱144.20
Kerosene	₱71.7-₱92.89	₱111.99-₱165.79

Actual monitoring by OIMB-RMMSCD

2. Kay ano nga ura-ura kapaspas ngan ura-ura kahitaas han paghitaas han presyo han lana ha Pilipinas?

Paspas an tigda nga paghitaas han presyo han lana ha Pilipinas tungod kay kontrolado ini han mga hakog ha tubo nga dagko nga kompaniya ha lana. Ginsisingabot nira an balaud ha deregulasyon han industriya han lana nga nahatag ha ira han hul-os nga kalibrihan nga igtalaan an presyo han pagbaligya nga waray baratunon. Nahakin hira hin ura-ura kadako nga tubo pinaagi han sobra-sobra nga pagpepresyo ha *diesel*, gasolina ngan iba pa nga produkto nga petrolyo. Naluuon pa an ura-ura kadako nga buhis han gubyerno. Magkakunsabo an estado ngan an mga kompaniya han lana para makahuthot han pinakadako nga ganansya ngan rebenyu tikang ha naghihimakuri nga katawhan.

a. Deregulasyon han industriya han lana

Otomatiko nga ginpapasa han mga lokal nga subsidiyaro han langyaw nga kompaniya han lana ha Pilipinas (Shell, Caltex, Total) ngan dako nga kompaniya nga kumprador burges (Petron, iba pa) an ginpalobo nga presyo han lana ha mga Pilipino nga konsyumer. Paniguro ini ha superganansya han nasering nga mga kompaniya nga nakasering ha Oil Deregulation Law o ODL nga ginpasa hadton 1998 ilarum han rehimen ni Fidel Ramos. Tikang ha daan nga sistema nga gintatalaan han gubyerno an presyo han pagbaligya han mga produkto nga petrolyo, ginpatuman an deregulasyon diin an “merkado” an magtatalaan han presyo han usa nga epektos ha “libre nga gios” han merkado. Ginpatulon an deregulasyon ha mga Pilipino ha pagsering nga an igdudurot hini nga “kumpetisyon” han mga kompaniya mahingangadto ha paghimubo han presyo han produkto. Hirayo ini ha kamatuoran.

Butaray nga gindidiri han ODL an “panginginlabot” han gubyerno sanglit waray *price cap*, o limitasyon ha pagtatalaan han presyo. Tubtub

“pagmonitor” la an papel han mga ahensya hini ngan diri obligado an mga kompaniya nga igsapubliko o ipaliwanag an mga basaranan han mga paghitaas o paghimubo han presyo. Naghatag-lugway ini ha mala-kartel nga paggios, arbitraryo ngan sobra-sobra nga paghitaas han presyo han mga langyaw ngan lokal nga kompaniya.

Gintagan otorisasyon han Department of Energy an sinemana (kada Martes) nga pagtatalaan han presyo han mga kompaniya basar kunuhay ha gios han presyo ha merkado. Layon nga iginpapasa han mga kompaniya ha konsyumer an anuman nga paghitaas han presyo han krudo ngan repinado nga lana. Bisan ini kun an ginbabaligya nira nga nakaistak nga lana napalit ha mas barato nga balor, ngan bisan kun mayda hira opsyon nga diri pumalit hin petrolyo kun hitaas an presyo hini. Kun magbarato naman ha pankalibutan nga merkado, talagudti, kun mayda man, an ira pagpaluros han presyo.

b. Hakog ha ganansya nga mga kompaniya han lana

Bilyun-bilyon an superganansya nga ginhahakin han lokal nga mga kompaniya han lana tikang ha katawhan tungod ha sobra-sobra nga pagpepresyo hini.

Iginrakudako han Petron an 84% nga pagdako han neto nga kita tikang ₱8.5 kabilyon hadton 2024 ngadto ₱15.6 kabilyon hadton 2025. Durot ini han waray wantas nga paghitaas han presyo han mga produkto nga petrolyo ha luyo han tikaubos nga padron han presyo han krudo nga lana ha pankalibutan nga merkado. Ha nasering nga tuig, binagsak an Dubai *crude oil* hin 24% kundi haros waray pagbabag-o an presyo han *diesel* han Petron ha NCR (₱57.79 → ₱57.76).

Padayon nga nagdarusdos an presyo han krudo nga lana ha syahan nga mga semana han 2026, antes an gerra nga agresyon han US-Israel ha Iran. Ha

luyo hini, walo kabeses nga ginpahitaas han Petron ngan iba nga kompaniya an presyo han lana. Sugad han Petron, nagdako liwat an neto nga kita han Shell, nga naglista han 68%-69% hadton 2025.

Pananag-iyang han Petron an solo nga repineriya han lana. Ini an mayda pinakadako nga parte han pagbaligya han lana (27.8% ha nasyunal nga konsumo). An Petron pananag-iyang han San Miguel Corporation ni Ramon Ang, an ikaduha nga pinakariko nga Pilipino.

c. VAT ngan Excise Tax

Duha nga klase han buhis an nakaimponer ha lana—an 12% *value-added tax* ngan *excise tax* nga ₱6/litro ha *diesel* ngan ₱10/litro ha gasolina. An *excise tax* ha *diesel*, nga gin-gagamit ha transportasyon ngan produksyon ha agrikultura, syahan nga ginpatuman hadton 2018 ha ilarum ni Rodrigo Duterte komo probisyon han balaud nga TRAIN. Hi Duterte liwat an nagpahitaas han *excise tax* ha gasolina tikang ₱4.35/litro antes an 2018 ngadto ha presente hini nga lebel.

Samtang natikamahal an lana, nahitaas liwat an porsyentuhay han VAT nga natitirok han reaksyunaryo nga estado. Kalakip an *excise tax*, nga una nga ginluluon antes kuhaon an 12% porsyento, naabot ha ₱15-₱17/litro han lana an ginkukulekta han gubyrno.

3. Ano an destroso han *oil price shock* ha kinabuhi han mga Pilipino?

Madagmit ngan grabe an destroso nga gindurot han *oil price shock* ha panginabuhi han katawhan Pilipino.

a. Adlaw-adlaw an pagkalugi han tubtub ₱1,500–₱1,600 han ngatanan nga nagamit han sarakyan tungod ha kahitas-on han presyo han gasolina. Ha mga drayber ngan opereytor han mga dyip ngan iba pa nga pampubliko nga sarakyan nga nagamit han *diesel*, ₱3,600 an lugì nira kada adlaw ha 30-kalitro han konsumo para ha usa kaadlaw nga pamamasada. Pagtikang pala han *oil price shock*, nagreport na an mga drayber nga naibanan an ira kita, tikang ₱500–₱700 ngadto ₱200–₱300 ha 12-oras o masobra pa nga pagpapakabuhì.

b. Ha mga magsasaka, halos dumoble ang presyo ng abono, nga nagdugang han gastos ha produksyon han tubtub ₱60,000–₱70,000 kada ektarya. Iluluon pa dinhi an dugang nga gastos ha gasolina, nga tikang ₱50.48/litro hadton Pebrero, aada na ha ₱120/litro. Ha presente nga presyo, an gastos ha *diesel* kada ektarya posible umabot ha ₱6,000–₱13,000 depende ha aktibidad. Ha usa nga report, nadugngan hin ₱6,400 an gastos ha lana para ha *hand tractor* ngan *water pump* kada ektarya.

Klase han abono	Pebrero	Yana	% han paghitaas	Dugang nga gastos/ektarya
Urea	₱1,600–1,700	₱2,300– ₱2,400	44%	+₱2,800 (4 bags)
Triple 14	₱1,600–1,700	₱1,900	~15–19%	Nagdoble

Talananayan 3: Epekto ha Parag-uma – Paghitaas han Gastos ha Abono

c. Ha gudti nga parupangisda nga nakonsumo hin 8–10 kalitro nga *diesel* para magpalawod, ₱640 na an nadugang ha iya gastos hadton nauyag pa la ha ₱80/litro an *diesel*. Tungod ha kahitas-on han presyo, napipiritan hira nga ibanan an konsumo nga lana ngan ibanan an oras han pagpalawod

tikang 8-10 oras ha usa kaadlaw ngadto 4-6 na la. An iba diri nala nagpapalawod agud likyan an dako nga pagkalugi. Resulta hini an pagbagsak han suplay han isda, nga magpapahitaas han presyo hini ha mga merkado.

d. Ha mga trabahador, kablas ngan pankabug-usan, paspas ngan dako an epekto han *oil price shock* ha presyo han mga papliton, labina han pagkaon. Waray pa an syahan nga hugna han higante nga paghitaas, nadugngan na hin ₱10-₱15 an presyo han bugas ha Visayas. Ha Metro Manila, naghitaas hin 20.7% kada kilo an regular nga bugas (tikang ₱38.94 ngadto ₱47.00), ngan 25% an *well-milled* nga bugas (tikang ₱43.90 ngadto ₱55.00).

Sigon ha Department of Agriculture ha usa nga pagbista ha Senado, pinakagrabe nga senaryo an paghitaas han presyo han regular nga bugas hin 49% o tubtub ₱67/kilo; han manok ngadto ₱324/kilo, ngan karne nga baktin ngadto ₱550-₱580/kilo.

An dudrungan ngan paspas nga tidga nga paghitaas han mga presyo piho nga magduduso han mas hitaas nga implasyon, nga hinitaas na hadton Pebrero (2.4%, pinakahitaas ha nakalabay nga 13 bulan). Dugang la hini nga pagugution an tinuod nga balor han piso, nga aada nala ha ₱0.79 antes an *oil price shock*. Kun magdadagmit pa an implasyon ngadto 4%-7.5% (pinakagrabe nga senaryo), posible nga bumagsak pa an balor han piso tubtub ₱0.74. Mas ibabagsak hini an balor han suhol, nga yana aada nala ha abereyds nga ₱504/adlaw, hirayo ha makaburuhi hini nga lebel nga ₱1,200/adlaw.

Naghitaas na an pamasaha ha bus, barko ngan edro. Ha bus tipakadto ha mga prubinsya, gintugutan han rehimen Marcos an mga kompaniya han bus nga maghitaas han bataan nga pamasaha hin ₱1 ngan ₱0.30-₱0.45 kada masunod nga kilometro, depende ha klase han bus. An biyahe,

pananglitan, tikang Metro Manila tubtub Naga City tigda nga hinitaas ngadto ₱1,050 tikang ha hadto ₱800.

Samtang, gintugutan han gubyrno an 20% nga paghitaas han pamasaha ha mga barko nga nabiyahe ha Visayas ngan Mindanao ngan hin tubtub 116%-130% nga paghitaas han pamasaha ha mga biyahe ha edro.

4. Ano kawaray pulos an rehimen Marcos ha pagbaton ha krisis ha panginabuhì ngan ekonomiya?

Sobra nga waray pulos an rehimen Marcos Jr ha pagbaton ha krisis. Waray ini pitad para pahimub-on an presyo han lana ngan presyo han mga paplitan. Nadiri ini nga tanggalon an mga buhis, o pugngan an paghakin han ganansya han mga kompaniya han lana. Waray ini ginhahatag nga sadang nga suporta ha transportasyon sugad han dugang ha pamasaha ngan subsidyo. Waray ini ginhihimo para pahitas-on an suhol ngan sweldo para tagan han temporaryo nga himyang an katawhan.

Ha syahan nga hugna han *oil price shock*, an nahimo gud la hini amo an makimaluoy ha mga kompaniya han lana nga himuon nga “staggered” ha 2-3 kaadlaw imbes nga usahan an higante nga paghitaas han mga presyo.

Gintalaan hini an *4-day work week* o pag-iban han adlaw han mga upisina han estado tikang lima ngadto upat kaadlaw na la nga pagseserbisyo. Kabalyo hini an dako nga pabug-at ha katawhan ngan kadungan nga pagkawara han sweldo han mga kontraktwal nga *no-work-no-pay*. Ha luyo nga bahin, waray umundang ngan dugang pa nga ginpabuylo an diri produktibo, mapanhibang ngan pasista nga mga operasyon han Armed Forces of the Philippines, ngan paglansar han mga magastos nga higante nga *war games* han US sugad han Balikatan.

Hadton Marso 24, ginpirmahan ni Marcos an Executive Order No. 110 nga nagdedeklara han State of National Energy Emergency ha sakob han usa katuig. Iginlansar hini an UPLIFT Program (Unified Package for Livelihoods, Industry, Food, and Transport). Pagkabuwas (Marso 25), ginmanduan niya an Department of Budget Management nga layon nga magpagawas han ₱20 kabilyon tikang ha Malampaya Gas Fund para ha Emergency Energy Security Program. Igpapalit ini han tubtub duha kamilyon nga bariles han *diesel*, gasolina, ngan LPG agud maseguro nga diri mauubusan han suplay, ngan ha sugad han superganansya, an mga pribado nga kompaniya han lana.

Sukwahi ha “subsidyo” ha dagko nga kompaniya han lana, ₱2.49 kabilyon la an gin-alutaga ni Marcos para ha subsidyo han drayber han magkalain-lain nga klase han pampubliko nga sarakyan. Maabot la ha ₱5,000 an usa kahugna nga makakarawat han kada drayber. Akos la hini batunon an tulo kaadlaw nga pamamasada. Diri masadang bisan an ₱5,000 *one-time* liwat nga ayuda tikang ha programa nga AICS han DSWD. Usa kaadlaw nga pagkaon la ini han ira mga pamilya. Temporaryo ngan grabe nga kulang na ngani, diri pa hini akos lupgupon an ngatanan nga mga drayber han pampubliko nga sarakyan.

Guti ngan limitado liwat an suporta ha mga parag-uma ngan parupangisda. Ha Abril, tatagan la hin ₱3,000 *fuel subsidy* ngan ₱2,000 *cash assistance* an 26,000 (tikang ha gintatantiya nga masobra 2 kamilyon) nga parag-uma. Tres mil piso la liwat an ighahatag ha 15,000 nga parupangisda, ura-ura kaguti tanding ha 2.4 kamilyon nga rehistrado nga gudti nga parupangisda ha bug-os nga nasud. Sugad ha mga drayber, diri malastar an subsidyo hin lahos ha 3-kaadlaw nga pagpapakabuhi.

5. Ano an guliat han katawhan?

Pinakakadagmitan nga mga panawagan han katawhan an paghuman han gerra nga agresyon han US ngan Zionista nga Israel ha Iran, ngan ngatanan nga imperyalista nga gerra nga mas nagpapagrabe ha ginkakaludluran nga krisis han katawhan. Kinahanglan magkaurusa an katawhan Pilipino kontra ha imperyalista nga pandambong ngan pan-gegerra han US ha magkalain-lain nga parte han kalibutan, ngan labina ngan labaw pa ha kalugaringon nga nasud.

Tukma ngan makatadungan an panawagan para ha layon nga pagrolbak han presyo han petrolyo ngadto ha ₱55/litro (lebel hadton Enero). Kinahanglan ini igmando han gubyrno. Katugbang han pag-iban ha ganansya han mga kompaniya ha lana an dako nga himyang ha kinabuhi han hiluag nga masa han katawhan. Kinahanglan ibasura an balaud ha deregulasyon han industriya han lana agud tanggalon ha mga kompaniya han lana an bug-os nga poder nga maghakin han ganansya ha kahibangan han katawhan.

Para layon nga ibanan an presyo han lana, kinahanglan tanggalon an *excise tax* ngan VAT nga nakaluon dinhi.

Tukma liwat an panawagan han mga drayber ngan opereytor para ha dugang nga pasahe ha ngatanan nga moda han transportasyon, ngan an panawagan han mga trabahador para ha kadungan nga pagpahitaas han suhol ngadto ha makaburuhi nga lebel o ₱1,200/adlaw. Ha sugad hini nga pamaagi, makakaalalay an suhol ha natikahitaas na nga presyo han ngatanan nga mga papliton ngan serbisyo.

Kaangayan nga igsalikway hi Marcos Jr, iya mga kakunsabo ngan an dagko nga kumprador burgesya nga nananag-iya han dagko nga kompaniya han lana nga nahakin hin bilyon nga superganansya ngan buhis tikang ha paghimakuri han mga Pilipino. Kinahanglan papagbatunon hi Marcos ha pagpapagamit han Pilipinas komo lansaran han imperyalismo nga US han

mga gerra kontra ha naglulugaring nga mga nasud, pareho ha Asia ngan ha Middle East. Ipanawagan naton an pagpapaserra han mga base ngan pasilidad militar, pagpapabasura ha diri pantay nga mga panmilitar nga kasarabutan ngan pagpalayas ha ngatanan nga langyaw nga tropa nga nagamit ha kadagatan, kahanginan ngan katunaan han Pilipinas para ha panunulsol ngan paglansar han gerra.

Kaangayan nga ig-insister han katawhan Pilipino an nasyunalisasyon han industriya han lana ngan an pagpapauswag ngan produksyon han kalugaringon nga rekurso para ha katawhan, diri para ha pribado nga mga kompaniya nga gintatag-iya han mga kumprador burgesya ngan ginpapabilin han kakunsabo nira nga mga burukrata-kapitalista.

Kadungan hini an pakigbisog para tapuson an bagapyudal ngan bagakolonyal nga sistema nga ginpapabilin han neokolonyal hini nga estado, nga aada yana ha ilarum han papet nga rehimen Marcos. Ha sugad, mahuhuman liwat an mga neoliberal ngan maka-langyaw hini nga mga programa ngan palisiya nga nananalumpigos ngan naniniyupi ha masa nga anakbalhas.

***Gin-andam han
Byuro ha Impormasyon
Partido Komunista ng Pilipinas***